

Strahdneeku zela soma Nr. 3.

B

28iin semju proletareezichi.
Iaweenojarees!

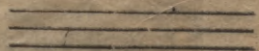
9(4)23

Ederts, G. ...

9

Klufais

55

Kapitaliisma

 atjaunoſchanas

mehginajums Latwijâ

60.

607.063

1921. g.

L. K. P. Grahmata Apgahdneeziba „Spartaks“.

Handwritten text at the bottom left, possibly a library or collection number.

Drukats „Spartaka“ drukatawá.

Jau 1888. gada saktumā, tad Ēiropā saktās kara eeroišču schwadīnaschana, Fr. Engels, paredsedams karu pirmam saktam starp Wahziju un Franziju, sawā wehstulē Sorgem no 7. janwara 1888. gada, mehina nowehrtet schi eespehjamā kara resultatūs un Ēiropas ekonomisko stahwolli pehz schi kara. Wīnsch raksta:

„Karsch atsweestu muhs us wairat gadeem atpafat un schowinisms famihtu wīsu, jo zihna eetu us dšihwibu un nahwi. . . Galu galā buhs tahds sabrukums, tahds wehl naw peeredsets ne pehz 30-gadu kara. . . Karsch bes wahrda runas wīlkses ilgumā. Un ja wīss ees pehz Bismarka plana, — darba tautai tiks usweltas tahdas nastas, tahdas ta wehl nefad naw us saweem plezeem nefuff. Bet koti war buht, ka weemup, nespehja dot ihfā laikā ischkiroschu kauju, waj ari smagi saudejumi — otrup, nowedis pee rewoluzijas. Ja turpretim wahzeeschi buhs sakauti no pascha saktuma, waj ari wineem buhs wīsu laiku jaaisstahwas, — tad ka weenā, tā ari otrā gadījumā rewoluzija ir neisbehgama. Ja turpretim karsch isbeigtos bes rewoluzijas, tad bes wahrda runas Ēiropa peedshwotu tahdu besgaligu postu un sabrukumu, tahdu wina pehdejos 200 gados naw peedshwojuff. Kā uswaretāja us wīsas frontes buhtu Amerikas ruhpnēeziba un nostahditu wīsus schahda jautajuma preekschā: Waj nu atgrees nees atpafat pee lauffaimneezibas un raschot tikai preeksch sawām wajadsibam (jo par jebkuru razionalu lauffaimneezibu nebuhtu ko domat, eewehrojot Amerikas konkurenzi us pasaules labibas tirus), waj — sozialistiska rewoluzija. (Retinajumi Fr. Engelsa).

Fr. Engelfa paredsejums ir peepildijees gandrihs wifos fihlumos. Karfch ir iszehlees, gan ne 90. gadus, bet gadus 25 wehlat, tomehr ne fchai gadu starpiba mellejama leetu buhtiba. Kara sekas — galejs fabrumis un posts, la to Fr. Engelfs atfihmejis — ne tikai Bahziju, bet wifu Ciropu un pat wifu pasauli nostahdijufchas jautajuma preefschâ: waj nu werdsibu us laiku laikeem, waj ari sozjalistiska revoluzija.

Kreewija, Latwija u. z. jau 1917. gadâ usfahfufchas otru zetu — sozjalistiskas revoluzijas zetu. Un ari Wafar-Ciropa jau tikuf garam frustzekeem un eewirfâs fchai zeta juhtis. . . Latwija tomehr atkal us brihdi israuta no fchim fleepdem.

— Bet ja aistawejas fchi sozjalistiska revoluzija, tad pehz Fr. Engelfa domam ir eespehjama tikai nogrimfchana kaut kahdâ preefchkapitalistiskâ stahwolkî, kuram gruhti atrast nosaukumu pat agratâ wehsture, jo pirmahrt, winsch jau wairs newar iswehrstees par kaut kahdu noteiktu ekonomistu sistemu un, otrahrt, ar to smagumu un postu, ar kuru winsch gulstas us darbfaufchu plezeem, teefcham tahfu pahrfneeds wismelnato werdsibu.

Bet warbuht teefcham ir eespehjams kahds treschais zeffch? Warbuht teefcham wehl eespehjama ari kapitalisma atjaunofchana, la to solas Latwijas pilsoni un mafineeki. Tad rodas jautajums: la wini to doma isdarit un waj faktiski wiff mehginajumi fchai wirseenâ nenofihme tomehr eefchanu pa Engelfa mineto otro zetu, t. i. us galeju postu un fabrumumu, pahrejot pee primitiwas raschofchanas laufsfaimneeziâ.

Râ interesants dokuments no fchahda „kapitalisma atjaunofchanas mehginajuma“ war noderet Latw. Satwerfmes Sapulzes agrarlikums (1., 2. dasas) un ar wiau faistitas parahdibas. Un tikai tapehz pee wineem buhtu ihfumâ japalawejas.

Naw eespehjoms te pakawetees wifumâ pee tās starpibas, kahda pateefcham wehrojama starp kapitalistiskas attihstibas ainu un to ainu, kuru redsam tagad Latwijâ. Tomehr us dascheem momenteem la kapita-

Ustisfā laimeta agraratteezibu attihstibā, tā baltās
Latwijas agrarpolitikā jaaisrahda.

Jau tuhliit pehž „dšimtbuhšanas atzelschanas“
kapitalistiskās attihstibas tendenzes parahdas eelšch
privatu, individuēlu leelšaimneezibu organiseschanas
un šhššaimneezibu noslauzischanas pee malas; šchis
tendenzes parahdas jau pat pirms semneeku brijwlai-
šanas un winas speesch us schahdu brijwlaischanas
likumu isdoschanu. Latwijas lauli, spehja kapitalisma
attihstibā eerauti, ussahk to attihstibu, turu eet Anglija;
šhššaimneezibas teel nojauktas meena pehž otras,
muischas semju noapatofchanas noluhkā, un leekās, pehž
dascheem gadu desmiteem Latwijā us lauteem buhš
tikai leelgruntneeku plasčas fermas.

Ja tas nenoteek, tad warbuht te wainojama ruhp-
neezibas aistaweschanas pilsehtās (kā sinams Riga sah
moschi attihstitees tikai 80. gad. sahlot); pilsehtas ne-
spehž ussuhkt lauku leekos taudis, isdšihtos bessemnee-
kus un nodod tos šhšsemneeku-arendatoru rokās, lai
pehdejee tos ismantotu zihnā pret muischneezibu, par sawu
semes leetoschanas kontraktu nodroschinaschanu. Tā
tad schee kapitalistiskās attihstibas aistaweschanas ap-
stahkki dod eespehju 40. gados attihstitees plascheem
nemeereem, kuri draudē siiški isklaust waj wisu Bal-
tijas muischneezibu un tahdejadi speesch leelgruntneezibu
sawus kapitalistiskos zenteenus druzim sawalbit. Ne
jau nu tit tahl, lai plaschu eedšihwotaju mafu prašbas
apmeerinatu, bet lai pretineeku spehtus masinatu, atskal-
dot no wineem daku nost un tad wehlať waj nu neitralt-
sejot to, waj dabujot pat sawā puse. Schahda, it dabiski
atskalabama dala Latwijā ir — semju arendatori.

Tā tad schahdos wispahreios ekonomiskos apstahk-
tos raduschees politiskee eemesli speesch leelgruntnee-
zibu atsazitees sinamā mehrā no teeschajam ekonomiska-
jam interesem, speesch dalitees kapitalistiskā petnā wehl
ar ziteem un proti, mudina us „plaschas semneeku
gruntsihpashneeku schkiras nodibinaschanu, tura turetu
sawu ihpashumu us tahdam pat teesbam, kā muisch-

neeki fawejo, kas no wiesleelakā swara, jo domajami daudš gadījumi, kur wisa muischneeku ekšistenze war atkaratees no tam, ka Baltijas politiskā organizmā pastabw tahšs konserwatiws elements". (Bar. Nolens Baltijas landtagā 40. gados¹⁾).

Wisa turpmalā weštūre, ar maseem neisbehgameem fastrehgumeem, eet tā pa flihpū galdu šchāi wirseenā: šchis diwas mantigo grupas arween zeeschaf apweenojas pret proletariatu, bessemneezibu, un beigu akts šchāi apweenoschānai noteek Satw. Sapulzē, ar agrariikuma peenemschānu.

Tomehr redsam ari wehl otru ihpātņibu: scheem jaunajeem gruntsihpafschneekem teek isdoti titai deesgan paprahwi gabalt (wehz scho likumu noteikuma, ne masaki par $\frac{1}{8}$ arktu). Sihlfsemneeki politiskā šinā newar buht nekahds noteikts atbalsts leelgruntneezibai, bet ekonomiskā šinā sekas ir tās, ka ar winu organizschānu muischu lauki teek samasinatī wehl wairak, pret to bes wisa zita ustabjās kapitalistiskā laufšaimneezibas attihštiba, kura prafa wehz eespehjas plafschalasem un algas darba spēktu.

Tahdā kahriā ar bessemneeku rotam 40.—60. gados iszihnitee nemeeri nodroschina semes arendatoru, wehlako lauku šaimneeku pastabweschānu, kad laufšaimneezibas kapitalistiskā attihštiba jau taifās pahrwiltteem kustu. Toteek' pašchi bessemneeki paleek sakauti un nogrimst wehl leelakā atkarībā no jaunās latweeschu burschuafijas. Tā pagahjuschā gaduštmentā widū Baltijā us laukeem norisinas tipiska burschujiska remoluzija ar faweem „schirondisteem"—„jaunlatweescheem".

Apmechram to pašchu redsam Latgalē. Latgalē wehz 05. gada eet to pašchu zetu, kuru eet Baltija wehz 40. gadeem. . . 19. g. šimt. 90. gados, kad Amerikas labiba wehl pahrpļuhdina pašales tirgu, kapitalistiskā laufšaimneeziba newar te wehl attihštitees, muischas šaimneeko jo ekstenfiwi un isdod no fawas semes semneekem gabalus us renti. Semneeki maļšā muisch-

1) Fr. Hofina „Latweeschu semneeks" 3. isdem., 148 l. p.

neekem renti graudā, aisdodami lihds ar leelu datu no fawas darba algas. 1900. gadu faktumā lihds ar Amerikas labības eksporta sarullšanu un labības zenu augšanu augumā, fahlas nu til wehl kapitalistiskā attihstiba Latgalē: muischas pahreet us intensiwaku, kapitalistisku fainneekofšanu, atnem atpatat semneeku rentetos semes gabalus un zenschas apstrahdat wifu semi paschas, leelatas kapitalistiskas peknas noluhkā. Tai paschā noluhkā zenschas pehz sawu semju paplaschinaschanas un atswabinaschanas no zeemu dshwes eerobeschojumeem — lauku kulaki, jo ari tee jau kapitalistiskā tirgū eerauti. 1905. g. rewoluzija Latgalē, tāpat tā 40. gadu nemeeri Baltijā, no faktuma ispauschas tā kulaku zihna pret muischneezibu, fawas kapitalistiskās peknas nodroschinaschanas noluhkā, un schai zihnā wini ismanto sawā labā Latgales bobuku, massemneeku, bessemneeku nemeeru pret pastahwofcho eekahrtu. Un tā bar. Nollens pehz 40. gadu nemeereem Baltijas landtagā, tā zara premjerministrs, muischneeks Stolipins, par sawu 9. nowembra likumu 1906. gadā walsts Radomē runadams, faka: „9. nowembra likumprojekta prinzipielā pamata datā flehpjas wifas muhsu eekschejās politikas pamats. Walsts ekonomisko atdshimschānu waldiba domā atrast stiprā pahrtifuschā schkirā tautas sematajos flahnos, — winaas turibā un pitkschanas spehja. Us schis schkiras dibinas ari likumprojekts par weetejās semstes eekahrtas nostiprinaschānu. Semneezibas (t. i. ne wifas semneezibas, bet tikai turigās — kulaku. Rl.) peelihdsinaschānai zitam kahrtam janoteek ne tikai wahrdos, bet ari darbos. Un schis likumprojekts, man schkeet, galigtatswabinaas semneekus (t. i. kulakus) no dshimtbuhschanas atleekam.“

Ar iswadischānu us weensehtam un plashaku semju garanteschānu kulakeem (ne til dauds us muischu semju rehina, tā us isputejuscho, weensehtās isgahjuscho massemneeku rehina) kulaki teek pahrswirinati dauds mas muischneeku pusē pret bobukeem, teek nodroschinata mantigai schkirai plashaka bāse zihnā pret bessemneekem.

Tā tad mehš redsam tā Baltijā, tā arī Latgalē pirms kara schahdu ainu: mantigās schķiras us lau-
 keem zenschas wīseem lihdselkeem paplaschinat sawas,
 ar algas strahdneekem un pehz eespehjas arī ar ma-
 schinam apstrahdatās kapitalistiskās faimneezibas, is-
 flauschot fihlās, masās faimneezibas. Pēe kapitalisti-
 skās pehnās dalischanas mantigā schķira, ja peenem
 flahst kahdu flahniti arī no zitām lauschu grupam, tad
 tikai par tik, zil tas teescham nepeezeeschams sawas
 politiskās bāses paplaschinaschanai, sawa politiskā stah-
 wolka nodroschinaschanai, un ne druszinas wairaf. Tā
 ir jo raksturiga kapitalistiskās attihstibas aina. Lihds
 ar to jo fewischki parahdās us ahru zenschanās pehz
 jo leelafas relativās wirswehrtibas, t. i. leelafas
 wirswehrtibas eeguhfchanas ne tik dauds us darba
 deenas pagarinaschanas un darba algas nofifchanas
 rehķina (jo te jau galejās robeschas fasneegtas), bet
 gan par wifam leetam us darba raschiguma pazelſcha-
 nas, darba spehka intensiwafās ekspluatazijas rehķina,—
 kas ar maschinu eeweschanu jo labi eespehjamš. Tā
 tad relativā wirswehrtiba parahda jo gaischi sawu
 rewoluzionarisejofcho eespaidu us razionalās, kapitali-
 stiskās lauffaimneezibas attihstibu. Lihds ar to is-
 mainās raschofchanā eegulditā kapitala organisķais fa-
 stahws: konstantā kapitala dafa (semes uslabojumos,
 maschinās, mahfſligos mehflōs, lauffaimneezibas in-
 wentarā eegulditā dafa) arween wairaf un wairaf
 pahrsneeds variabelā (strahdneeku algās isdōtā) capi-
 tala dafu.

Satw. Sapulzes agrarlifums par leelo faimneezibu
 samasinaschanu lihds widusmehra faimneekmahju apmeh-
 reem un „normalfaimneezibu“ organisķhana neleezina
 par agrafās ekonomiskās sistemas konsekwentu turpi-
 naschanu. Kapitalistiskā laikmeta ekonomiskās attih-
 stibas tendenzes eet zitā wirseenā, tā jau to redsejam
 no kapitalistiskās attihstibas Latwijā us laukeem
 un kapitalistiskā laikmeta agrarlifumboschanas. Waj
 politiske apstahķi us to speeduschki „waldofcho“ Sem-

neeku Saweenibu? Tomehr, jaatfihst, ta jaunee „normalfaimneeki“ nespehs deef ta stiprinat Sem. Saweenibas basi zihna pret komunistiskeem strahdneekem. Proletaristka revoluzija tee ir waj nu neutrali, waj pat lihdsghajei komunistkeem, ta to jau redsam Kree-wijas revoluzija, jo komunisti nebuht neapdraude wiinu faimneeziabas, bet gan atweeglwari wiinu stahwolli. Un ta weenigi schahda istureschanas sagaidama no scheem fihsemneekem, to it labi paredseja 40.—60. gados waldofchee muischneeki, iswairidamees no fihsemneezi-bam, un atfihdami weenigi pahrtikuschu pelezi ar wai-raf desmit desetinam semes par politiski ustizamu. . . Ta tad ne kapitalisma attihstibas tendenzes un ne politiski motiwi ir dittejuschi Sem. Saweenibai scho tikumu. Winsch drihsat leezina par tahdeem apstahf-keem, kuri stipri rada dftikai agrarai trisei, fahdu, peem., nowehrojäm Latgale 90. gados, kapitalismam tikko eewirsotees, tad usplaukst attal elstiensirwa faimneekofchana un kapitalis ar semu orga-nistku fastahwu (jo tur masaf jaristē ar maschinās u. z. eegulditu kapitalu, bes tam winsch dod samehrā leelatu profita normu, jo variabla kapitala data samehrā leela); tad ne ar fawu kapitalistisko leelfaimneeziibu, bet ar klau-schu, graudu un naudas renti semes ihpafschneeki mehgina turetees wirs uhdena. . . Bet waj war runat tikai par kapitalistisku krisi — kaut ari jo smagu krisi — tagad Latwijā?

Latwijā, ta kurā katrā, imperialistisko taru jo smagi pahrdfihwojuscha semē, newar buht runa par kapitali-stisku krisi ween. Ja Engels, runadams par scho laifmetu pehz tara, peewed ta schlehrschtus kapitalisma atjaunoschanai tikai parastos, trises lailos nowehrotos faktoros (nespehja konfuret ar Ameriku us pasaulēs tir-gus), — tad schee faktori ween wehl warbuht newa-retu pahrehrst scho fastrehgumu par to galejo kata-strofu, luru Engels tehlo. So, kas ir kapitalistiska trise? Pehz b. Bucharina, itweena kapitalistiska trise

gan usstatama kà raschojamo spehku ahrdischana, bet tikai us sinamu laiku. Behz tam, galu galà teef wehl plaschal isplehstas kapitalistiskàs sistemas atihstibas robeschas. Kapitalisms ir gan dabujis weenotru belseenu; paputinati ir raschojamee spehki, bet neweens no kapitalistiskàs raschoschanas elementeem naw iskritis no rindas. Wati sistema ir palikuš wewela un tapehž wina drihs ween sawas bruhzes isdseede.

Wawisam zitu ainu redsam Giropas kapitalistiskàs semēs un ari Batwijā.

Bagatibu neleetderiga ischkehrdeschana un ischauhana gaisā wairakus gadus no weetās, raschojamo spehku nesaudsiga ischkeeschana wed pee kapitala reprodutzijas samasinachanas un attal samasinachanas ar katru jaunu zirkulaziju. Kara rekwisizijas (darba lopti u. ž.) te darijuschas wehl sawu darbu. Nestato-tees us eeguhstās naudas pahrpilnibu, kura saudejusst jau gandrihs galigi kapitalistiskā laikmeta nosihmi — kara laikā faktiski ir ischkeesta ne tikai eeguhstamā wirswehrtiba, kurai bij jaet preeksch raschoschanas paplaschinachanas, bet pat leela jo leela data no agrakā raschoschanā eegulditā konstanta un wariabla kapitala. Nemt kaut Batwijās laulšaimneezibu imperialistiskā kara beigās: inventars ir isgaisš. Strahdneeku realā darba alga ir samasinajufēs tiktahl, ka nestahw wairs ne tuwi darba spehka wehrtibai. Strahdneeki kà algas strahdneeki pee usnehmeja newar wairs ekštet, kaut badodamees. Un ja pehž oktobra rewoluzijas Padomju Kreewijā atskaneja sauzeens: „par wisam leetam glahbt strahdneeku dšihwo darba spehku, — scho šaimneezibas atjaunoschanā nepeezeeschamato raschojamo spehku“, — tad wareja salibdsinat otrup, ar kahdu negantu preeku wehl 1918. g. pawasari pehž „Isstolata“ krischanas un 1919. g. pehž Pad. waras otrreisejās krischanas Batwijā, šaimneeki dšina ahrā lauku proletareeschus no wiinu dšihwoškeem un kà schehlastibas dahwanu mašsaja tās nedaudsās artawas, ar turām

wareja tikai badā nomirt¹⁾). . . Strahdneeks nu beidsot aīsgahjīs. Strahdneeks ir beidsot īskritis no ſchīs kapitaliſtiſtās ſaimneezības ſiſtemas, kurā wiņſch eetilpa un kurai bij peelahgots tā nepeezeeſchamā wiſſwarigalā faſtahwdafa.

Tā karſch un ari pati kontrerevoluzija īſahrda zaur un zauri agratās ekonomiſtās atteezības un lihds ar to ſozialās atteezības. Kapitaliſms ir īſſweeſts no ſleedem. Nēwar wairš buht runa par atgreeſchanos pee paplaſchinatas kapitaliſtiſtās raſchoſchanas, tā taš mehds buht pehz paraſtām kapitaliſtiſtām krišem nēwar buht wairš atgreeſchanās pee kapitaliſtiſtās eeſahrtas wiſpahr, jo naw wairš tā neapſinīgā proleta-reeſcha, kuru guwa kapitaliſti kapitaliſma fahtumā zaur ſemneeku „atwabināſchanu no dſimtbuhſchanas“... Tā jebkura raſchoſchana eeſpehjama tikai ar raſchojameem lihdsēkēem un darba ſpehtu, tad mehš redſam, tā ar ſchim leetam baltās Latwijas mantigēem ſtahw wahji.

Kā nu uſ to reagē mantīgās ſchīras? Mehš ſi-nam, tā Satw. Sapulzes agrariſtikums par muiſchneeku ſemju ſamaſināſchanu lihds widejai ſemneekſaimneezī-bai un pahrejo muiſchneeku ſemju atpirkſchanu, tika peenemts Satw. Sap. beſ ſahdas leelas zihnas no labās puſes, t. i. no muiſchneekēem. Un wēlti dakters P. Kalniņſch, maſineeku kongreſā, mehginadams lauku weenteeſiſchus apweſt ap ſtuhri, ſtahſta, tā maſineeki ſatwerſmē weduſchi īhſtu Hannibala zihnu pret baroneem, jo maſineeki wiſmaſat uſ to ſpehjīgi. Un otrkahrt taš warbuht tikai leeku reiſi rakſturo maſineeku lideruſ, tā galejuſ oportuniſtuſ, kuri par-

1) „Jaunatās Sīnas“ Nr. 163, 1920. g. muhš eeſaīhjuina ar tagadejo Latwijas peletſcha jiloſofiju:

„Mums ſtahſta, tā muhju lehti rekwiſeto labibu waldbi-
nemot Riģas pilſehtai un tur par lehti maſu dodot „beſdarb-
neekēem“. Luht, preeſch tā mehš negribam dot ne grauda. . .
Tee... naw wairat tā deedelneeki. . . Tā jau wiſleelata īſtuhſchana.
Tikai īſſuhzeji tagad ir „beſdarbneeki“, tee „ſoziali apgahda-
jamee“, bet īſſuhſtee mehš, ſemkopji. Un to juhš tur ſauzeet
par demokratiſtu politiſu“.

lamentā pee sata galda, likumoschanas zetā eedomas ispidijuschi pee sinamas schkiras nahwes spreedumu. Ja muischneeziba tik weegli parafsta few scho „nahwes spreedumu“, tad tur ir eemesls mellejams pawisam zitur. Muischneezibai wehl isdewigi ismantot scho „krišes laitmetu“, lamehr wehl Semn. Saweenibu un masineekus naw atmodinajusi no schim „krišes“ itustijam galigi eestahjusēs katastrofa. Krišes laitmetā ir wisidewigati pahrdot semi, jo tad, tā sinams, semes zenas ir wisaugstakās.

Bet waj pati Semn. Saweeniba teescham gluschi bes tahdam barham rangas nahkotnē? Te interesanta ir to jauno baronu, — peleko baronu — ihpašchumu noteischana ne augstak par 300 puhrweetam. Waj tas naw no Latwijas komunistu agrardekreta, ta wiš privatihpašchumi, leelati par 300 puhrweetam, teef konfiszeti un nazionalizeti ar wisu inventaru? Waj Latwijas peletschus pat pee sata likumoschanas galda nebaida wehl „komunisma spols“? Tomehr, redsams, wini wehl naw tik nobijuschees, lai ari pašchi few, tā schkira, parafstiti nahwes spreedumu.

Un Latwijas lauku burschuastija, zitadi, tā redsams, domā deesgan nopeetni kertees pee kapitalisma atjaunoschanas mehginajuma. Bet tā wina domā tikt galā ar istrubkstoscho strahdneeku elementu? Latwijā wehl pirmš kara gandrihs nebija tahda elementa, kursch waretu aispildit strahdneeku lomū pee Latwijas kapitalistiskā atjaunoschanas mehginajuma. Kapitalisms Baltijā fawā moschā attihstibā 19. g. simt. isskaidis jau dihgli wifus nenoteiktos starpflahnus, tā to jau ari sankzionejuschi fawā laikā Baltijas agrarlikumi. Bet tagad Latwijas strahdneeks baltā Latwijā ir nostahdits ahrpus likuma (un eewehrojot scho weenigo realo likumu, wiš papiru likumi no Satw. Sapulzes buhtu leeki, ja tahdi buhtu isdoti un tikai aptumšchotu schi fakta ihstenibu). Tā tad Baltijas atsihtā, likumigā organismā naw gandrihs tahdas sakas atwases, ar kurās dsihwibas fulu waretu eepotet jaunus spehkus ta-

pitalistiskās Latvijas isfurtejuschā organizmā, lai to atjaunotu. Protams, te wehl war sinamā mehrā lihdsjet tās fihlburschuasijas paleekas, kuras Baltijā tomehr atrodamas („fawa faktina“ gaiditaji rentnee i un pusgraudneeki), tāpat kara laikā deklafetee strādneezibas elementi, — wiff tee eedfihwotaju semakee fohhai, kuri wehl wismas ideologiski naw atrifuschi no kapitalisma sistemas un kuri weegli faistami klahť schai sistemai ar semes gabalīnu sadalischānu; kuri ne tik daudz meesā, tā garā „badā aismiruschi“ schajos kara gados un kuru idejiskā panihkuma representetaja ir Latvijas masineeku partija. Un Semneeku Sarweenibai ar scho deklafeto flahni masineeku personā, zif redsams, jau isdeweēs sinamu islihgumu, kaut klušu zeeschot, noslehtg. Latvijas masineeku partija wismas sawu agraw strahdn. partijas programu isuhtrupejuff un ari agrarjautajumā pastahw uf „fawa faktina“ organizeschānu scheem, kara laikā ar spekulaziju zif nezif eedfihwojuschamces „bessemneekteem“. Un lai ari masineeki deef tā mehginatu flehpt sawu aktiwu lihdsdalību schai Latvijas burschuasijas usnehmeenā, — ar katru sawu taisnoschanos wini peerahda tikai wehl gaischaf, tā wineem naw nekahdas patahwibas uf sozialismu un rewoluziju. Tā kahds majineeku liders sem Obserwatora maskas latw. masineeku „Sozialistā“ Nr. 2./3., solidameēs isflaidet wifus „nepamatotos pahrmētumus“ par masineeku nodewību, raksta:

„Latvijas patreisejee politiskee apstahki tahdi, tā privatas leelfaimneezibas, tā waldoschās faimneezibas weids, neespehjamās. Naw peeteekoschās droschibas, lai rastos kapitalisti, kuri eegulditu pee tagadejeem apstahkkeem (tā tad uf preekschu gan! Kl.) sawu kapitalu leelās muischu faimneezibās. Walsťs waj faimneezibas apfaimneekoschanas weids, t. i. sozialisms, patreisejos apstahkos uf laukeem ari neespehjamās.“

Tahdā kahrtā, faistot schis deklafetās mafas pee fihkām parzelam, Semneeku Sarweeniba domā ar ma-

šineeku palihdību eewillt winas šai atjaunojamā kapitalisma sistēmā tā darba spēku, strādneeku weetā. Tapēz tā ruhā muhscha rentneeki,—waj tā nu winas sauž — kuri šaistiti pee sawa semes katta us muišchu semes atgreesuma un kuri, bada spēsti, gribot negribot eet peknā par katru zenu pee leelmahju ihpaschneekem un ari muišchu ihpaschneekem, ja tahdi rastos pee „politisko apstahktu uslaboschanas“.

Tā tad ar šcheem flahneem baltās Latwijas kapitalisti wehl domā titt us zina un tapēz ir pat ar meeru samasinat par kahdu neeku sawu semes ihpaschumu, jo inwentara truhkuma deht tas tā tā naw wišs apstrahdajams. Bet pehz eespehjas katrā katta eerihkojot schis semes kalpu šaimneezibas, buhs jo drihsaf šarausts ari inwentars.

Ir pahraf šaprotama leeta, ka Satw. Šapulze naw isderušt neweenu likumu strādneeku jautajumā, jo algas strādneeki winas „kapitalistiskās šemneezibas“— atjaunoschanas planos wairs neetilsjt. Un wismasaf te bij to brihnitees masineekem, kuri tatschu paschi nem wisaktiwako lihdsdalibu pee šchi plana realisefchanas.

Toteef Satw. Šapulze un masineeki paruhpejušchees par Latw. massemneeku masam, un, ko teitt, teefcham „aplaimojuschi“ tās.

Tomehr Latw. burschuasija, tā redsams, ne pahraf roschainas zeribas leef ari us šchim masam, jo masineeku eespaids pat te naw nebuht tit noteizoschs. Tapēz neskattotees us teem, ja nemaldos 90.000 bessemneekem, kuri jau gadu atpafat registreti Widsemē un Kursēmē, pehdejā laikā Baltijas Latwija, jif redsams, nebuht wairs neatfakas ari no Latgales massemneeka.

Wiswairaf šwaiga elementa, us kura rehina wehl waretu atjaunot sawu šaimneezibu, bes šchaubam, war dot Latgale (ar apgabaleem, kuri peeweenoti no Kreewijas). Tā, ziktah war palaištees us Latgales

„fristigo sem. faweenibneefu“ dateem, no Latgales apm. 60.000 faimneezibam ir:

Saimneezibu ar semi	lihds	2 ¹ / ₂ def.	—	8,7%
„ „ „ no	2 ¹ / ₂	5	—	27,8%
„ „ „ „	5	7	—	23,0%
„ „ „ „	7	10	—	19,0%
„ „ „ „	10	15	—	14,4%
„ „ „ „	15	20	—	4,5%
„ „ „ „	20	30	—	2,6%

Te ir wehl dauds leeta fihfsemneetu elementa, no kura ari Latgales burschuasija pati gribetu tikt wakā.

Kamehr schie massemneeki wehl sehseh Latgalē sawos zeemos us sawām schaurajām semes strehmelem, wini wehl mas noderigs materials preeksch Baltijas peletscha. Bita leeta, ja wini iseet no zeemeem us weensehtam un pahrzetās us Baltiju ar wifu sawu faimneezibu un inwentaru. Un raksturigi, ka latgaleeschu kulaku awises („Latgolas Words“ un „Latgalits“) ar Satw. Sapulzes agrarlitumu neschkirami faista kopā iseeschanu us weensehtam. Latgaleeschu fristigais tauteets un semkopibas ministra beedris Turkopols raksta „Latgolas Wordā“, (Latgal. fristigo semn. Saw. organā): „... swarigs jautajums stahw fatarā ar semes reformas isweschanu. Tas ir — zeemu dalischanā us weensehtam“ u. t. t. Latgales kulaki mudinat mudina us scho iseeschanu us weensehtam, jo wini pee schis iseeschanas zer fagrahbt pirmām fahrtam sawās rokās eekoptās massemneetu semes, lai noapatotu sawās faimneezibas wismas lihds Baltijas peletschu faimneezibu apmehreem, reisā ar to gan neisspeeschot galigi massemneezibas no Latgales, — jo ari Latgales kulakeem buhs wajadfigs darba spehks, — bet eerahdot massemneeteem flittakos, palaištos semes faktus. Un semes eerihzibas waditajs Ertels jau subrojas „Latgaliti“, ka: „Ir toti dauds gadijumu, kur semneeks atdod waj puf sawās semes ziteem, lai til tas ar sawām 2—3 ehkam waretu

palikt zecmâ waj ari lai tikai wīnam nekristu 3—5 gadi
neapstrādats semes gabals ar šķielem truhmi-
neem u. t. t.”.

Tomēr, neskatoties uz wīsu to otras latgalešņu
partijas — Sem. Saw. — locekļiem un otras latgalešņu
ministriem, proti, eekšleetu ministra beedris Rindsulis bij
aprehtinajis Satw. Sapulzē, ka pehz Latgales kulaku
apdarwināšanas ar semi, wieselam 25.000 šaimneezi-
bam Latgalē semes peetruhtšot un buhšot jagree-
šas pee balteescheem. Toreiz semkopības ministri
Belminš Satw. Sapulzē gan sparojās pretim un
gribeja peerahdit pat pretejo; bet tagad, redsot, ka
balteeschni šhtmani tik lahri nemas nekriht uz sawu
kaktiņu, šhis pats ministri zaur sawu beedri, jau
mineto Turkopoli, raksta jo mihli latgalešņu awižēs:
„Warbuht daudži Latgales semneeki wehleseeš pabrzel-
tees uz jaunnodalitām šaimneežibām Widsemē un
Kursemē... Semkopības ministrija usdod pagastu
waldem eet pretim sawa pagasta semneeku un bessem-
neeku wehlešchanam aistradot, ka ministrija pabalstis
šchahdas latgalešņu prašības, dodot pabrgahjejeem
weeglat pabrzeltees u. t. t.”.

Išee šchana uz weensehtam un lihds ar to indiwiduelu,
paplašchu kulaku šaimneežibu noorganisešana, tā jau
minets, šchās deesgan noteikti it fewišchi pehz 06. gada.
Bet toreiz to starp zitu laweja wehl tas apstahliis,
ka ruhpraeēžibas attihstiba Kreewijā gahja wehl koti
lehnām, zaur to pilsehtas newareja usfuhht wīsu, pee
iseešchanas uz weensehtam radušos leeto lauru ele-
mentu, un drošības labad, walsts pabrak nesteidsinaja
ar iseeshanu. Tahdā labrtā lihds rewoluzijai bij Lat-
galē ischahjuschas uz weensehtam tikai lahda $\frac{1}{5}$ no
wīšām šaimneežibām. Tagad Latgales kulaki preezajas,
ka tas wareschot notikt ahtri jo ahtri un sawā politiskā
ihfredstā tee nojausch tikai weenu lawekli zekā uz
kapitalizimū: mehrneežibas instrumentu truhkumu (st.
„Latgollas Words“ 55. Turkopoka rakstu), jo tee
12 mehrneeki newareschot Latgali ismehrit ne 10 gabos,

bet Latgalei esot jaiseet galigi uš weensehtam jau daschos gados.

Tā tad Latgales bobuli, kurfch, sawu istalpinaschanu pee Baltijas peletscha 1908.—14. g. atzeredamees, nebuhtu wairs kā algas strahdneeks eewifinams schai sistemā,— Baltijas un Latgales kulaki ar „fawa lattina“ ilu- sījam un semes peedahwajumeem Kurfsemē un Widsemē mehgina tomehr eewifinat. Un latgaleeschu tauteets Kempš juhsno, ka Latgalē nu tit wehl fahkotees tau- tiskais romantisma laikmets, turu balteeschi jau lah- reis pahrdsihwojuschi.

Schai Latwijas peletschu wehsturiskā kapitalisma atjaunoschanas mehginajumā kā neaismirstama, simbo- lista aina nahkamam paudsem paliks Satw. Sawulze ar Latwijas balmutigo pelezi Tschaksti preetschgalā un ar masineeku Petrewizu tam pee weeneem fahneem un latgaleeschu kulaku Rambalu pee otreem fahneem. „Hic vincit!“ — „ar scheem uswarešī, ja wispahruš- warešī“, war teikt latweeschu pelezis Un: „abi labi — bahs maifā“, war teikt sawutahrt balteeschu strahdneeks un latgaleeschu bobulis.

Ne pee technikas attihstischanas un intensiwas faim- neekoschanas, ne pee „razionelas lauffaimneezibas“ meh- gina kertees baltās Latwijas burschuasija, jo par wisam schim leetam winai naw to domat, eewehrojot „Amerikas konkurenzi us pasaules turgus“ (Fr. Engels), i wehl jo wairat eewehrojot paschas kapitalistiskas sistemas. winas ekonomisko atteezibu fabrukumu Latwijā.

Burschuasija grib turetees wirs uhdena ar ekstensiwu, primitiwu faimneekoschanu, nesaudsīgi is- schkeeschot zilweta darba spehku un sanemot no fihl- semneeka semesrenti, augstaku par prezes wehrtibu, us ta pamata, ka neapfinigais fihlsemneeks nenems few ne titai nelahdu peknu no fawas darba algas atdos pelezim, t. i. burschuasija grib turetees us fihlsemneeku pahrmehrigās, preetschkapitalistiskas eksploatazijas, istal- pinaschanas pamata.

Tā tad baltās Latvijas sīksmneeks eet preti ar katru soli leelakai un leelakai nospeestibai, istalpinaschana, werdsibai. Bet algas strahdneeks, proletareets, kas isaudsis tikai lihdsi ar kapitalismu, tā zaur un zauri attihstīta kapitalisma laikmeta lozellis, wirsotees atpakaļ us schahdu pirmkapitalisma, dsimtuhšchanas stahwokli teel atšweests pee malas, tā schai pirmkapitalisma sistemā nepederofchs un nepadewigs leeks elements. Besdarbneeku armija aug augumā. Tomehr, tā wifas kapitalisma parahdibas, tāpat ari wina wairs naw nemama agrakā nosihmē: ta naw ta reserwes ruhpnēezibas armija, kurai zeribas tikt pee darba ar krises isbeigschanos, jo tā jau redsejam, ne par kapitalisma krīsi war buht runa tagad baltā Latwijā, bet gan par kapitalisma galeju katastrofu. Schi katastrofa lišwidejama tikai lihdsi ar pahreju us zitu šaimnēezīfku sistemu. Ja scho likwidaziju demā isdarit ar atgreeschanos us pirmkapitalisma stahwokli, tā to mehgina baltā Latwijā, tad schi „reserwes armija“ paleek par „leeku armiju“ ari joprojam un mantigai schkirai jaismehginas waj nu ar strahdneeku ismehdeschānu badā, tā to projette latweeschu pelezis; waj ari ar strahdneeku sīfīfku iskauschānu, nobendeschānu, kuru darbu jau baltās Latvijas demokratīfā waldiba ussahka 22. maijā 1919. g. us Rīgas eelam un turpina joprojam. Leepajas strahdneeku grautīfch 15. janw. 1921. g. ir tikai weens moments schai baltās Latvijas hendes darbā.

Bet war scho kapitalisma katastrofu likwidet ar zitadā zefā: proti, strahdneekem nemot waru šawās rotās un pahrejot us nahkamo, augstako šaimnēezīfās attihstibas pakahpi: us sojālīstīfko un komūnīstīfko šaimnēezību.

Ko lai islobam no wifa augschā šazitā? Wifē schi laikmeta Latvijas burschuasijas šoli wed pee weena: pee darbkauschu nogruhšchanas galejā postā, werdsibā un neisbehgamā nahwē. Ne kapitalisma attihstību un schis attihstibas raksturīgās pašihmes wehrojam Latwijā, bet taifni preteju ainu: atgreeschanos us

pirmskapitalisma atteezibam. . . Tā tad trefchā zela
tomehr nav. Paleet joprojam Engelsa ustahdītā
dilemma: wai nu galejs fabrukums un isnihziba, wai
ari komunisms. . . Baltā Latwija brauz pilnās bu-
rās pa pirmo zeku.

Bet wai otrs zeksch tagad Latwijā mai eespeh-
jams? Masineeks Menders pasaka noteitti, ta nē. . .
Kapeh; nē? Tapeh; ta baltā Latwijā galejs rascho-
schanas fabrukums u. t. t. Bet pee schi fabrukuma
wainigs semais darba raschigums, teiks zits masineeks.
Bet pee semā darba raschiguma wainigs bads — wehl
zits. Te ir wesels burwja rinkis, no tura newar tift
ahrā masineeki ar sawu konsekwenta reformisma logiku.
Bet, „ir sinams, ta praktikā tamlihdšigas pretrunas
nihftin isnihft un schis burwja rinkis satruhft gabalu
gabalos”, — raksta b. Lenins „Leelā pasahkumā”. „Tas
noteef tad, tad noteef luhsums
masu gara itahwofli. Bet schis luhsums
nahf weenigi ar Strahdneeku Padomju waru. Tikai
ar padomju waru pahrspehjams Latwijas fabrukums,
ne otradi.

[No. 0]

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

No. 5

